

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 45 Volume: 9 Issue: 45

Ağustos 2016 August 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

MUHASEBE MESLEK ETİĞİ VE ERZİNCAN İLİNDE BİR ARAŞTIRMA ACCOUNTING PROFESSIONAL ETHICS AND A RESEARCH IN ERZİNCAN

Cengiz GÜNEY*
Mehmet Suat BİÇER**

Öz

Erzincan ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının yine Erzincan ilinde faaliyet gösteren meslektaşlarının etik davranışlarına ilişkin algıları hakkında bilgi sunmayı amaçlayan bu çalışma da veriler yüz yüze anket yöntemi ile elde edilmiştir. Elde edilen ham veriler SPSS 16.0 programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Araştırma da yer alan 20 adet anket sorusuna verilen cevaplar dikkate alındığında Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısının 0,953 olduğu görülmüştür.

Araştırma sonunda Erzincan ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarını "dürüstlük", "tarafsızlık", "mesleki yeterlilik ve özen", "gizlilik" ve "profesyonel davranış" ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdikleri şeklinde algıladığı görülmektedir. Ancak anketin açık uçlu sorusuna verilen cevaplarda ise eğitim yetersizliğinden, mevzuata dönük bilgi eksikliğinden, kalifiye eleman eksikliğinden, hizmet karşılığı hak edilen ücretin tahsil edilememesinden, meslek odasının yeteri kadar destek sağlayamamasından, mükelleflerin eğitimsizliğinden, haksız rekabetten, yaptırım yetersizliğinden ve kurumsallaşamamaktan kaynaklanan etik sorunlar yaşandığı katılımcılar tarafından beyan edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Meslek Etiği, Yasal Düzenlemeler, Etik .

Jel Kodu:M40, M41

Abstract

This study aims to provide information about accountant's perceptions regarding the ethical behavior of their colleagues showing activity in Erzincan. All data has been obtained by face to face questionnaire method. The resulting raw data were analyzed with SPSS 16.0 . When the responses to the questionnaire taken into account, it is understood that the Cronbach's Alpha Reliability Coefficient is 0.953.

At the end of the research, it is understood that the accountants perform activity in Erzincan perceive their colleagues as operating according to the ethical principles such as "honesty", "impartiality", "professional competence and care", "privacy" and "professional behavior". However, in the responses to the open-ended questions It has been declared that there are some ethical problems caused by the insufficient education, the difficulty of gathering up-to-date information of legislation, insufficient of qualified personnel , inability to charge the fee that is right for their services , insufficient support of the chamber , insufficient illiteracy of taxpayers, unfair competition , lack of sanctions, and failure of institutionalize .

Keywords: Accounting Professional Ethics, Regulatory, Ethics .

Jel Classification: M40, M41

1.GİRİŞ

Erzincan Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasına kayıtlı olan ve Erzincan ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının yine Erzincan ilinde faaliyet gösteren meslektaşlarının etik davranışlarına ilişkin algıları hakkında bilgi toplamayı amaçlayan bu çalışma da veriler yüz yüze anket yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırma evrenini Erzincan ilinde faaliyet gösteren ve bağımsız çalışan muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin (TÜRMOB) internet sitesinde yer alan üye istatistikleri verilerine göre Erzincan ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensubu sayısı 17'si Serbest Muhasebeci, 119'u Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir olmak üzere toplam 136 adettir. Araştırma kapsamında ise 4'ü Serbest Muhasebeci ve 49'u Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir olmak üzere toplam 53 adet muhasebe meslek bulunmaktadır. Ankete katılan örneklem sayısı ana kitlenin yaklaşık %40'ına tekabül etmektedir.

Yüz yüze anket yöntemi ile elde edilen ham veriler SPSS 16.0 programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Araştırma da yer alan 20 adet anket sorusuna verilen cevaplar dikkate alındığında Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısının en az 0,804 olduğu görülmüştür. Toplam soru sayısının katsayı değeri ise 0,953'tür. Elde edilen Cronbach's Alpha Katsayısına göre güvenilirlik "mükemmel" seviyededir.

Araştırma sonunda Erzincan ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarını "dürüstlük", "tarafsızlık", "mesleki yeterlilik ve özen", "gizlilik" ve "profesyonel davranış" ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdikleri şeklinde algıladığı görülmektedir. Ancak anketin açık uçlu

* Öğr.Gör.Dr., Kocaeli Üniversitesi, Gazanfer Bilge MYO, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

sorusuna verilen cevaplarda ise eğitim yetersizliğinden, mevzuata dönük bilgi eksikliğinden, kalifiye eleman eksikliğinden, hizmet karşılığı hak edilen ücretin tahsil edilememesinden, meslek odasının yeteri kadar destek sağlayamamasından, mükelleflerin eğitimsizliğinden, haksız rekabetten, yaptırım yetersizliğinden ve kurumsallaşamamaktan kaynaklanan etik sorunlar yaşandığı katılımcılar tarafından beyan edilmiştir.

Çalışma da öncelikle muhasebe meslek etiği kavramı ve ilgili yasal düzenlemeler incelenmiş ve literatürde yer alan çalışmalara değinilmiştir. Daha sonra araştırma sonunda elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

2.MUHASEBE MESLEK ETİĞİ VE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Etik kavramı Türk Dil Kurumu tarafından "Töre bilimi. Etik bilimi. Ahlaki, ahlakla ilgili." şeklinde tanımlanmaktadır. Meslek etiği ise yine Türk Dil Kurumu tarafından "Çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü." şeklinde tanımlanmaktadır. (TDK, <http://www.tdk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 03.08.2016). Diğer bir tanımda ise meslek etiği "Bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup koruduğu, mesleği icra eden mensuplarının kişisel çıkarlarını sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz olan mensuplarını dışlayan, meslek içi rekabeti düzenleyen ve toplum çıkarlarını gözetken, mesleki ilke ve kurallar bütünüdür" şeklinde tanımlanmıştır (Yıldız, 2010:160).

Muhasebe mesleği açısından düşünüldüğünde ise etik, "muhasebe meslek mensuplarınca gerek faaliyetlerin yürütülmesi sırasında gerekse herhangi bir sebeple mesleki faaliyetin yürütülemediği durum ve dönemlerde, kanunlara uygun işlemlerin yapılması yanında toplumun değer yargılarına da önem verilerek güvenilir bilgilerin topluma sunulması ve müşteriler, toplum, meslektaşlar ve ilgili meslek kuruluşları ile olan ilişkilerde uyulması gereken kurallar bütünü" şeklinde tanımlanmaktadır (Daştan ve Diğerleri, 2015:67).

Muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini gerçekleştirirken nasıl bir davranış sergilemesi gerektiğini anlatan etik kurallar gerek ulusal gerekse uluslararası mesleki kurumlarca ve çeşitli yasalar aracılığı ile yazılı hale getirilmiştir.

Uluslararası düzenlemeleri esas itibari ile; Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA), Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) ve Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA) tarafından kaleme alınan düzenlemeler olarak belirtmek mümkündür. **Amerika'da Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA)**, 1966 yılında "Muhasebe Mesleğinde Meslek Ahlakı Standartları" yayınlamış ve belirlenen bu standartları 1988 yılında Enstitünün Mesleki Davranış Yasası'nda yapılan değişiklikle yeniden düzenlenmiştir. Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA) tarafından düzenlenen Mesleki Davranış Yasası'nda Sorumluluklar, Kamu çıkarları, Dürüstlük, Tarafsızlık ve Bağımsızlık, Özenli Çalışma, Sunulan Hizmetin Kapsamı ve Niteliği başlıkları altında 6 ilke belirlemiştir. Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA) tarafından belirlenen mesleki etik kuralları ise Bağımsızlık, Dürüstlük Ve Tarafsızlık, Genel Standartlara Uyum, Standartlara Uyum, Muhasebe İlkeleri Ve Uyum, Müşteri Bilgilerinin Gizliliği, Şartlı Ücret, Meslek Onuru İle Bağdaşmayan Davranış, Reklam Yapma Yasağı, Komisyon Ve Danışma Ücretleri, Meslek Unvanı Ve Mesleği İcra Biçimi başlıkları altında ele alınan 11 kuraldan oluşmaktadır. **Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)** tarafından yapılan düzenlemeler ise "Profesyonel Muhasebeciler İçin Ahlak Kuralları" başlığı altında sunulmuştur. Bu çerçevede bütün muhasebecilere uygulanabilecek etik kurallar, serbest meslek faaliyetinde bulunan muhasebecilere uygulanabilecek etik kurallar ve bağımlı çalışan muhasebecilere uygulanacak ahlak kuralları belirlenmiştir. **Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA)** belirlenen etik standartlar aracılığı ile de iç denetim hizmetinin geliştirilmesi sağlanmıştır. Bu standartlar Bağımsızlık, Mesleki Yeterlilik, Denetim Faaliyetinin Kapsamı, Denetimin Gerçekleştirilmesi Ve İç Denetim Departmanı Yönetimi şeklinde belirtmek mümkündür (Bilen ve Yılmaz, 2014:62-65).

Uluslararası alanda gerçekleştirilen bu düzenlemelere ek olarak Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı (INTOSAI) tarafından belirlenen ve Sarbanes-Oxley Yasası ile hayat bulan mesleki etik standartlarını da eklemek mümkündür. **Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı (INTOSAI)** kamu sektörü denetçileri için hazırlanmış olduğu Mesleki Etik Kurallarını; Dürüstlük, Bağımsızlık, Tarafsızlık, Çıkar Çatışmasından Kaçınılması, Meslek Sırlarının Saklanması, Mesleki Yeterlilik ve Mesleki Gelişime Açık Olma başlıkları altında ele almıştır. **Sarbanes-Oxley Yasası** ile belirlenen mesleki etik standartlarını ise; Halka Açık Şirketlerin Muhasebe Gözetim Kurulu, Denetçi Bağımsızlığı, Kurumsal Sorumluluk, Kamuyu Aydınlatıcı Şirket Açıklamalarının Geliştirilmesi, Mali Analiz İle Uğraşanların Çıkar Çatışması, Kurul Kaynak Ve Otoritesi, Çeşitli Çalışmalar Ve Raporlar, Yolsuzluklar İçin Cezai Müeyyideler, Beyaz Yaka Cezai Müeyyidelerindeki Artışlar, Kurumsal Vergi İadesi, Kurumsal Yolsuzluk Ve Hesap Verebilirlik başlıkları altında toplamak mümkündür (Demir, 2015:344-346).

Ulusal düzenlemeler ise esas itibari ile; Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Düzenlemeler, 3568 Sayılı Meslek Kanunu'nda Etik ile İlgili Düzenlemeler, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) Tarafından Yapılan Düzenlemeler, Sermaye Piyasası

Kurulu (SPK) Tarafından Yapılan Etik İle İlgili Düzenlemeler, Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) Tarafından Yapılan Etik İle İlgili Düzenlemeler olarak belirtmek mümkündür. **Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Düzenlemeler** 1992 tarihinde Maliye Bakanlığı Tarafından 1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde yer alan 12 adet ilkeden oluşmaktadır. Bu ilkelerden Sosyal Sorumluluk Kavramı, Tarafsızlık ve Belgelendirme Kavramı, Tutarlılık Kavramı, Tam Açıklama Kavramı, Özün Önceliği Kavramı muhasebe meslek mensuplarının uyması gereken etik standartlarla doğrudan ilgilidir. **3568 Sayılı Meslek Kanunu'nda yer Alan Etik ile İlgili Düzenlemeler** ise esas itibari ile Bağımsızlık, Tarafsızlık, Dürüstlük, Güvenirlilik, Mesleki Dikkat Ve Özen, Reklam Yasağı , Sır Saklama başlıklarından oluşmaktadır. **Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) ise** 18.10.2001 tarihli 24557 sayılı Resmi Gazete'de "Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Meslek Ahlak Kuralları İle İlgili Mecburi Meslek Kararı" yönetmeliği ile mesleki etik standartları belirleme yoluna gitmiştir. Yönetmelik ile tüm meslek mensuplarının uymaları zorunlu temel etik ilkeler, bağımsız meslek mensuplarının uyacakları etik ilkeler ve bağımlı çalışan meslek mensupları için etik ilkeler belirlenmiştir. **Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)**, "Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkındaki 1 No'lu Tebliğ ve "Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim" hakkındaki 16 No'lu Tebliğ ile muhasebe işlemlerini yerine getirirken ve bu işlemlerin denetlenmesi sırasında dikkat edilmesi gereken etik ilkeleri belirlemiştir. **Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) ise** 21 Mayıs 2015 tarihinde 29362 sayılı Resmi Gazete'de "Bağımsız Denetçiler İçin Etik Kurallar Hakkında Tebliğ" yayınlamış ve benimsediği mesleki etik standartları Dürüstlük, Tarafsızlık, Mesleki Yeterlilik ve Özen, Sır Saklama ve Mesleğe Uygun Davranış olarak belirtmiştir (Demir, 2015:347-351) ve (Bilen ve Yılmaz, 2014:65-70).

Görülüyor ki gerek ulusal alanda gerekse uluslararası alanda Muhasebe Meslek Etiği ile ilgili bir çok standartlar geliştirilmiş ve muhasebe meslek mensuplarının mesleklerini icra ederken bu standartlara uygun davranmaları şart koşulmuştur. Bu standartların meslek içi eğitim faaliyetleri ile muhasebe meslek mensuplarınca benimsenmesi sağlanmaktadır. Ulusal ve uluslararası düzenlemelerde yer alan standartlar çalışma da *Dürüstlük, Tarafsızlık, Mesleki Yeterlilik ve Özen, Gizlilik, Profesyonel Davranış* ana başlıkları altında araştırılmıştır.

3.LİTERATÜR TARAMASI

Muhasebe meslek etiği ile ilgili Türkiye'de yapılmış birçok akademik çalışma bulunmaktadır. Türkiye genelinde muhasebe meslek etiği ile ilgili yapılmış akademik çalışmaların bazılarını yıllar itibari ile şöylece belirtmek mümkündür:

Aysel GÜNEY (2016) tarafından ele alınan "Muhasebe Mesleğinde Etik İle İlgili Düzenlemelerin Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Etkileri" isimli çalışma da muhasebe etiğine yönelik düzenlemelerin lisans ve lisans üstü programlarda ne şekilde etkiye sahip olacağına yönelik bir araştırma yapılmış ve muhasebede eğitiminde etiğe daha çok yer verilmesi için muhasebe eğitimi veren akademisyenlerin de görüşünün alınarak gerekli düzenlemeler yapılması, etiğin muhasebe eğitimi müfredatında ayrı bir ders olarak mı verileceği, yoksa muhasebe dersleri içinde mi anlatılacağına belirlenmesi, meslek mensuplarının geliştirilmesi açısından meslek odalarının daha sık seminer ve konferanslar düzenlemesi ve muhasebe mesleğinde etik yargı düzeyi ile ilgili daha çok çalışmanın yapılması ve meslek odası işbirliğinde bilgilendirme yayınlarına dönüştürülmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Vedat EKERGİL (2016) tarafından ele alınan "Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik-Disiplin İlişkisi Ve Yıllar İtibariyle Disiplin Cezası Analizi: 1993-2015" isimli çalışmada 1993-2015 yılları arasında meslek mensuplarının aldığı disiplin cezalarının durumu betimlenmeye yönelik bir çalışma yapılmış ve ilgili dönemde; en fazla sayıda Serbest Muhasebecilerin disiplin cezası aldığı, Marmara bölgesinin tüm bölgeler içinde en büyük paya sahip olduğu, kadınların gerek disiplin cezaları gerekse meslek mensupları bakımından çok az sayıda olduğu, bir kez ceza verilen meslek mensuplarının toplam ceza verilenler içinde %87 düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Engin DİNÇ ve Mehmet TUNÇER (2015) tarafından ele alınan "Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Duyarlılıkları İle İlgili Vergi Müfettişlerinin Algılarına Yönelik Bir Araştırma" isimli çalışma da vergi müfettişlerinin muhasebe meslek mensuplarının etik ilkelere duyarlılıkları ile ilgili algılarının tespit edilmesi amaçlanmış, araştırma sonucunda, vergi müfettişlerinin muhasebe meslek mensuplarını tarafsızlık, dürüstlük, mesleki yeterlilik ve özen, gizliliğe riayet ve profesyonellik açısından oldukça yetersiz gördüğü vurgulanmıştır.

Cevdet KIZIL, Vedat AKMAN, Sultan ARAS ve Naim Onur ERZİN (2015) tarafından ele alınan "Yalova İlinde İkamet Eden Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Etik Algısı" isimli çalışma da muhasebe etiği kapsamında Yalova ilinde ikamet eden muhasebe meslek mensuplarının muhasebe etik algı düzeyini ve meslek etiğine olan bakış açılarını tespit etmek amaç edinilmiştir. Araştırma sonunda Yalova'da faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarının genel olarak etik ve meslek etiği kavramlarına duysız

kalmadıkları ve kendilerini bu konularda sürekli geliştirmeye arzulu bir davranış sergiledikleri belirlenmiş, ancak bir takım spesifik konularda etik kurallara uygun hareket edilmediği tespit edilmiştir.

Abdulkerim DAŞTAN, Yaşar BAYRAKTAR ve Uğur BELLİKLİ (2015) tarafından ele alınan "Muhasebe Mesleğinde Etik İnkilem Ve Etik Karar Alma Konularında Farkındalık Oluşturma: Trabzon İlinde Bir Araştırma" isimli çalışma da muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerinde etik inkilem ve etik karar alma konularında farkındalık düzeylerini değerlendirmek ve mesleğin toplumdaki saygınlığının arttırılmasına yönelik etik, meslek etiği ve etik duyarlılık konularında farkındalık oluşturmak amaç edinilmiştir. Çalışma sonucunda Trabzon ilinde ankete katılan meslek mensuplarının etik farkındalık düzeylerinde, cinsiyet, eğitim düzeyi ve mesleki deneyim açısından farklılıklar olduğu sonucuna varılmıştır.

Recep YÜCEL ve Cihat KARTAL (2014) Tarafından Ele Alınan "Muhasebecilerin Mesleki Uygulamalarındaki Etik Algılarına İlişkin Bir Araştırma" isimli çalışma da muhasebecilerin mesleki uygulamalarındaki etik algılarının, mesleki faaliyetleri üzerindeki etkileri incelenmeye çalışılmış ve İstanbul'daki 500 muhasebe meslek mensubuna anket uygulanmıştır. Araştırmanın en dikkat çeken sonucu ise muhasebe meslek mensuplarının yarıya yakın bölümü, etik ilkelerin uygulanmasında önemli zaafiyetlerinin olduğuna inanmaktadır.

Hüseyin ÇİÇEK, Serdar CANBAZ ve Aslı KESKİN (2013) tarafından ele alınan "Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Bakış Açıları: Kırklareli İlinde Bir Araştırma" isimli çalışma da Kırklareli ilindeki muhasebe meslek mensuplarının muhasebe meslek etiğine bakış açılarını ortaya koymaya yönelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırma sonunda ankete katılanların demografik özelliklerine göre farklılıklar gösteren algı farklılıklarına ulaşılmıştır.

Selami GÜNEY ve Orhan ÇINAR (2012) tarafından ele alınan "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin (SMMM) Etik Algıları: Erzurum Örneği" isimli çalışmada Erzurum ilinde faaliyet gösteren serbest muhasebeci ve mali müşavirlerin etik ile ilgili görüşleri araştırılmış, meslek mensuplarının etik ilkelerinin önemini farkında oldukları, bunlara aykırı davranışları tasvip etmedikleri ancak uygulamada etik dışı davranışların olduğunu düşündükleri ve etik konusunda meslek kuruluşlarından daha fazla eğitim desteği talep ettikleri tespit edilmiştir. Etik ilkelere bağlılığın eğitim ve gelir düzeyi ile doğru orantılı olarak arttığı çalışmanın diğer bir sonucunu oluşturmaktadır.

Şakir SAKARYA ve Suat KARA (2010) tarafından ele alınan "Türkiye'de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Düzenlemeler ve Meslek Mensupları Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması" isimli çalışma da Türkiye'de muhasebe meslek etiğine yönelik yapılan düzenlemeler ve meslek mensupları tarafından nasıl algılandığı cinsiyete, eğitim düzeyine, unvana, mesleki denetim yılına ve gelir düzeyine göre farklılık arz edip etmediği araştırılmış ve önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Gülsevil YILDIZ (2010) tarafından ele alınan "Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği Ve Kayseri İl Merkezinde Bir Uygulama" isimli çalışmada Kayseri'de faaliyette bulunan bağımsız Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlerin meslek etiği algılamaları ve meslek üyelerini etik dışı uygulamalara yönelten ifadeleri belirlemeye yönelik bir alan çalışması yapılmış ve önemli bazı bulgulara ulaşılmıştır.

M. Mustafa KISAKÜREK ve Nesrin ALPAN (2010) tarafından ele alınan "Muhasebe Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama" isimli çalışma da Sivas ilinde bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarının "mesleki etik konusundaki yargıları, etik ilkelere uymalarında veya etik dışı davranışlarında etkili olan nedenler" belirlenmeye çalışılmış, Sivas ilindeki meslek mensuplarının; mesleki etik kurallarına uyulmasında "cezaî ve vicdani yaptırımların" etkili olduğu, etik dışı davranış nedenleri arasında "meslek mensubunun ahlaki zayıflığı", "Avrupa Birliği uyum sürecinin meslek etiğinin gelişmesine katkı sağlayacağı" sonuçlarına ulaşılmıştır.

Hüseyin Ali KUTLU (2008) tarafından ele alınan "Muhasebe Meslek Mensupları Ve Çalışanlarının Etik İnkilemleri: Kars Ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma" isimli çalışmada muhasebe meslek mensuplarının yaşadığı etik inkilemleri belirlemeye yönelik Kars ve Erzurum illerinde anket uygulanmış ve esas itibarıyla "1.)Muhasebe meslek mensupları etik inkilemler yaşamakta ancak inkilemin yoğunluğu gelir, yaş ve müşteri gibi değişkenlerin etkisiyle farklılaşabilmektedir. 2.) Etik inkileme neden olan müşteri kaybetme endişesi de benzer şekilde, değişkenlerin etkisiyle farklılaşmaktadır. 3) İnkilemden çıkışta rol oynayan kültürel çevreyle ilgili faktörlere atfedilen önem, özellikle yaş ve eğitim seviyesine bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir." sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yusuf AMANKUY ve Mehmet SARIOĞLAN (2005) tarafından ele alınan "Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Yaklaşımları Ve Balıkesir İl Merkezinde Bir Uygulama" isimli çalışmada Balıkesir il merkezindeki muhasebe meslek mensuplarının meslek etiğine yaklaşımlarını belirlemeye yönelik araştırma yapılmış, Balıkesir il merkezindeki muhasebe meslek mensuplarının genel olarak eğitim seviyelerinin yüksek olmasına karşın, etik kavramının, felsefi açıdan, mesleki yaşamda uygulanması ve uygulanabilirliği konusunda fikir farklılıkları yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

4.ARAŞTIRMA

4.1.Araştırmanın Amacı, Kapsamı, Sınırlılıkları ve Hipotezleri

Erzincan Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasına kayıtlı olan ve Erzincan ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının yine Erzincan ilinde faaliyet gösteren meslektaşlarının etik davranışlarına ilişkin algıları hakkında bilgi toplamayı amaçlamaktadır. Araştırma Erzincan ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının davranışlarının meslek etiği açısından meslektaşlarınca nasıl algılandığını ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

Araştırma evrenini Erzincan ilinde faaliyet gösteren ve bağımsız çalışan muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin (TÜRMOB) internet sitesinde yer alan üye istatistikleri verilerine göre Erzincan ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensubu sayısı 17'si Serbest Muhasebeci, 119'u Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir olmak üzere toplam 136 adettir (TÜRMOB, <http://www.turmob.org.tr>, E.T:28.07.2016). Araştırma kapsamında ise 4'ü Serbest Muhasebeci ve 49'u Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir olmak üzere toplam 53 adet muhasebe meslek bulunmaktadır. Ankete katılan örneklem sayısı ana kitlenin yaklaşık %40'ına tekabül etmektedir.

Kolaylık olması bakımından $\alpha = 0.05$ için örnekleme hataları için farklı evren büyüklüklerinden çekilmesi gereken örneklem büyüklükleri hesaplanarak Tablo 1'de sunulmuştur (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004:50).

Tablo 1: $\alpha = 0.05$ için Örneklem Büyüklükleri

Evren Büyüklüğü	p=0.5	q=0.5	Evren Büyüklüğü	p=0.5	q=0.5
100	80		10000	370	
500	217		25000	378	
750	254		50000	381	
1000	278		100000	383	
2500	333		1000000	384	
5000	357		100 milyon	384	

Kaynak: YAZICIOĞLU, Yaşlı ve Samiye ERDOĞAN (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Detay Yayıncılık, Ankara, s.50.

Tablo 1'e göre çalışma da $\alpha = 0.05$ düzeyinde 136 kişilik ana kitle için 101 adet örneklem belirlenmesi gerekmektedir. Ancak uzun süren veri toplama süresi boyunca yalnızca 63 kişiye anket uygulanabilmektedir. Cevaplanan anket formlarından 10 tanesine verilen cevaplar hatalı olduğu için değerlendirmeye alınmamıştır. Geçerli olan anket sayısı 53 olduğu için örnekleme 53 kişi olarak belirlenmiştir. 53 kişi toplam ana kitle sayısının yaklaşık %40'ına tekabül etmektedir.

Erzincan Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasına kayıtlı olan ve il sınırları içerisinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının yine Erzincan ilinde faaliyet gösteren meslektaşlarının etik davranışlarına ilişkin algıları hakkında bilgi toplamayı amaçlayan bu çalışmanın hipotezlerini şöylece sıralamak mümkündür:

H1: Muhasebe meslek mensupları meslektaşlarının "dürüstlük" ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini belirtmektedir.

H2: Muhasebe meslek mensupları meslektaşlarının "tarafsızlık" ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini belirtmektedir.

H3: Muhasebe meslek mensupları meslektaşlarının "mesleki yeterlilik ve özen" ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini belirtmektedir.

H4: Muhasebe meslek mensupları meslektaşlarının "gizlilik" ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini belirtmektedir.

H5: Muhasebe meslek mensupları meslektaşlarının "profesyonel davranış" ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini belirtmektedir.

4.2.Verilerin Toplanması ve Analiz Yöntemi

Araştırma verileri Erzincan il sınırları içerisinde faaliyet gösteren 17'si Serbest Muhasebeci, 119'u Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir olmak üzere toplam 136 adet muhasebe meslek mensubundan 4'ü Serbest Muhasebeci ve 49'u Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir olmak üzere 53 muhasebe meslek mensubuna uygulanan anket ile elde edilmiştir. Kullanılan anket formu daha önce Engin DİNÇ ve Metin TUNCER tarafından kaleme alınan "Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Duyarlılıkları İle İlgili Vergi Müfettişlerinin Algılarına Yönelik Bir Araştırma" isimli makalede yer alan anket sorularından uyarlanarak hazırlanmıştır. Anket formu 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm katılımcıların genel ve demografik özelliklerini belirlemeye yönelik 8 adet sorudan oluşmaktadır. İkinci bölüm ise ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarının meslek etiğine yönelik davranışlarını beşli likert ölçeği (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) ile değerlendirdikleri 20 adet sorudan oluşmaktadır. Sorulardan ilk 4'ü (A1, A2, A3 ve A4) **Dürüstlük**

kavramı ile ilgili ifadelerden oluşmaktadır. İkinci 4 soru ise (B1, B2, B3 ve B4) **Tarafsızlık** ile ilgili ifadelerden oluşmaktadır. C1,C2,C3 ve C4 kodlu sorular ise **Mesleki Yeterlilik ve Özen** ile ilgili ifadeleri içermektedir. D1, D2, D3 ve D4 kodlu soru grubu ise **Gizlilik** ile ilgili ifadeleri içermektedir. Son 4 soru ise (E1, E2, E3 ve E4) **Profesyonel Davranış** ile ilgili ifadelerden oluşmaktadır. Ayrıca ikinci bölümde bir adet açık uçlu soruya yer verilmiştir.

Anket sorularına verilen cevapların değerlendirilmesinde Tablo 2 deki aralıklar kullanılmıştır. Aritmetik ortalamalar için puan aralığı D3, D4 ve E2 soruları için 0,6 diğer sorular için 0,8 olarak hesaplanmıştır. Puan Aralığı [(En Yüksek Değer - En Düşük Değer)/5] formülü kullanılarak elde edilmiştir. Her bir anket sorusu için hesaplanmış puan aralıkları değerleri ve değerlendirme aralıkları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2: 5'li Likert Ölçeğine Göre Aritmetik Ortalamaların Değerlendirme Aralığı

İfadeler	Min. Değer	Mak. Değer	Puan Aralığı Hesaplama	Puan Aralığı	Kesinlikle Katılmıyor	Katılmıyor	Kararsız	Katılıyor	Kesinlikle Katılıyor
A1	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
A2	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
A3	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
A4	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
B1	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
B2	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
B3	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
B4	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
C1	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
C2	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
C3	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
C4	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
D1	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
D2	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
D3	2	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,6	2,00-3,60	3,61-3,21	3,22-3,82	3,83-4,43	4,44-5,00
D4	2	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,6	2,00-3,60	3,61-3,21	3,22-3,82	3,83-4,43	4,44-5,00
E1	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
E2	2	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,6	2,00-3,60	3,61-3,21	3,22-3,82	3,83-4,43	4,44-5,00
E3	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00
E4	1	5	= (mak.değ-min.değ)/5	0,8	1,00-1,80	1,81-2,61	2,62-3,42	3,43-4,23	4,24-5,00

Araştırma verileri SPSS.16 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma temelde durum tespiti yapma amacı taşıdığı için analiz yöntemi olarak tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Anketler "yüz yüze anket" yöntemi ile doldurulmuştur.

4.3.Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizi

Güvenilirlik, bir testin veya ölçeğin ölçülmek istenen olguyu tutarlı ve istikrarlı bir biçimde ölçme derecesidir (Dinç ve Tuncer, 2015:325). Aşağıda yer alan tabloda anketin ikinci bölümünde yer alan ve beşli likert ölçeği dikkate alınarak oluşturulan anket sorunlarına ilişkin Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı değerlerine yer verilmiştir. Bu değer 1'e ne kadar yakınsa o kadar güvenilirliğinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı değerlerine göre güvenilirlik düzeylerini şöylece tablolatırmak mümkündür:

Tablo 3 : Cronbach's Alpha Katsayısı Güvenilirlik Kategorileri

Cronbach's Alpha Katsayısı	Güvenilirlik
$\alpha \geq 0,9$	Mükemmel

0.9 > α $\geq$ 0.8	İyi
0.8 > α $\geq$ 0.7	Kabul edilebilir
0.7 > α $\geq$ 0.6	Şüpheli
0.6 > α $\geq$ 0.5	Kötü
0.5 > α	Güvenilmez

Kaynak: <http://www.ekonomianaliz.com/guvenilirlik-analizi-reliability-analysis/> (Erişim Tarihi: 03/08/2016).

Araştırma da yer alan 20 adet anket sorusuna verilen cevaplar dikkate alındığında Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısının en az 0,804 olduğu görülmüştür. Toplam soru sayısının katsayı değeri ise 0,953'tür. Elde edilen Cronbach's Alpha Katsayısına göre güvenilirlik "mükemmel" seviyededir.

Tablo 4: Cronbach's Alpha Katsayısı

Etik İlkeler	Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
Dürüstlük (A1, A2,A3,A4)	0,893	4
Tarafsızlık (B1,B2,B3,B4)	0,902	4
Mesleki Yeterlilik ve Özen (C1,C2,C3,C4)	0,804	4
Gizlilik (D1,D2,D3,D4)	0,898	4
Profesyonel Davranış (E1,E2,E3,E4)	0,825	4
Toplam (A1, A2,A3,A4, B1,B2,B3,B4, C1,C2,C3,C4, D1,D2,D3,D4, E1,E2,E3,E4)	0,953	20

Cronbach's Alpha katsayısının 0,8 den büyük olması anketin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Daha önce Engin DİNÇ ve Metin TUNCER tarafından kaleme alınan "Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Duyarlılıkları İle İlgili Vergi Müfettişlerinin Algularına Yönelik Bir Araştırma" isimli makalede yer alan anket sorularına ilişkin tüm değişkenlerin Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı 0,939 olarak tespit edilmiştir.

Geçerlilik ise bir test ya da ölçeğin, ölçülmek istenen olguyu temsil etme yeteneğidir (Dinç ve Tuncer, 2015:325). Verilerin geçerliliği güvenilirlik katsayısının karekökü kadardır (Kısakürek ve Alpan, 2010:218). Araştırma sonucunda 20 adet anket sorusuna verilen cevaplar dikkate alındığında Cronbach's Alpha Güvenilirlik Katsayısı 0,953 olarak bulunmuştur. Bu katsayının karekökü ise 0,976'dır. Her ne kadar bulunan bu değer geçerlilik için bir üst sınır belirlemekten de anket sorularının içerik geçerliliğinin de sağlanmış olması gerekmektedir. Daha önce Engin DİNÇ ve Metin TUNCER tarafından kaleme alınan "Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Duyarlılıkları İle İlgili Vergi Müfettişlerinin Algularına Yönelik Bir Araştırma" isimli makalede yer alan anket soruları, ilgili makalenin yazarları tarafından hazırlanırken, tamamen Uluslararası Muhasebeciler Federasyonunun (IFAC) açıkladığı ve Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin (TÜRMOB) 2007 yılında buradan tercüme ederek yayımladığı, Temel Etik İlkeler ve bunların açıklamalarından yararlanılarak hazırlanmıştır. Bu nedenle, anketteki soruların içerik geçerliliğinin olduğu söylenebilir (Dinç ve Tuncer, 2015:325).

4.4.Araştırma Bulguları Ve Yorum

a)Katılımcılarla İlişkin Demografik Bulgular:

Katılımcılara ilişkin demografik bulgular aşağıda tablolar arıcılığıyla sunulmuştur.

Tablo 5: Katılımcılarla İlişkin Demografik Bulgular (n=53)

	f	%		f	%		
Cinsiyet	Erkek	50	94,3	0_4	4	7,5	
	Bayan	3	5,7	5_9	5	9,4	
	Toplam	53	100	10_14	10	18,9	
Medeni Hal	Bekar	3	5,7	15-19	10	18,9	
	Evli	50	94,3	20-24	9	17	
	Toplam	53	100	25+	15	28,3	
Yaş	25-34	8	15,1	Toplam	53	100	
	35-44	22	41,5	Mükellef Sayısı	0-19	3	5,7
	45-54	11	20,8		20-39	26	49,1
	55-64	10	18,9		40-59	13	24,5
	65+	2	3,8		60-79	6	11,3
	Toplam	53	100		80-99	1	1,9
					100+	4	7,5
			Toplam		53	100	

Unvan	SM	4	7,5
	SMM	49	92,5
	Toplam	53	100
Eğitim Durumu	Lise	2	3,8
	Önlisans	5	9,4
	Lisans	45	84,9
	Yüksek lisans	1	1,9
	Toplam	53	100

Aylık Net Gelir	1300-1499	2	3,8
	1500-1999	5	9,4
	2000-2499	3	5,7
	2500-2999	4	7,5
	3000-3499	6	11,3
	3500-3999	8	15,1
	4000-4499	5	9,4
	4500-4999	6	11,3
	5000+	14	26,4
	Toplam	53	100

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular incelendiğinde Erzincan da faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının %94,3'ünün erkek olduğu, yine %94,3'ünün evli olduğu görülmüştür. Katılımcıların %15,1'inin 35 yaş altı olduğu ve %84,9'unun 35 yaş üstü olduğu, %92,5'inin Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir unvanına sahip olduğu, %86,8'inin lisans ve üstü programlardan mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca %92,5 kadarının 5 yıl ve üzeri deneyime sahip olduğu, %28,3'ünün ise 25 yıl üzeri deneyime sahip olduğu görülmektedir. Hizmet verilen mükellef sayısı incelendiğinde ise yaklaşık %55'inin 40'ın altında mükellefe hizmet verdiği görülmektedir. Ankete katılanların yaklaşık %63'ünün aylık net geliri 3.500 TL ve üzerindedir. Aylık net geliri 5.000 TL ve üzeri olarak beyan eden meslek mensubu oranı ise %26,4'tür.

b) Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslektaşlarının Mesleki Etik İlkelerine Uyumuna İlişkin Algılarına Yönelik Bulgular

Erzincan ili sınırları içerisinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarının etik davranışlarına ilişkin algılarına yönelik ifadelerle ilişkin değerlendirme sonuçları tablo olarak sunulmuştur.

Tablo 6: Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslektaşlarının Etik Davranışlarına İlişkin Algılarına Yönelik İfadeler (a)

ETİK İLKE	İFADELER	n	Ort.	Std.Ht.	Değerlendirme Sonucu
Dürüstükle İlgili İfadeler	A1. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki ilişkilerinde güvenilirlerdir.	53	3,98	0,99	Katılıyorum
	A2. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki ilişkilerinde adildirler	53	3,74	1,04	Katılıyorum
	A3. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki ilişkilerinde açık sözlüdürler.	53	3,58	1,13	Katılıyorum
	A4. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki ilişkilerinde yanlış beyanda bulunmazlar.	53	3,91	1,10	Katılıyorum
Tarafsızlıkla İlgili İfadeler	B1. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki ilişkilerinde yanlış davranmazlar.	53	3,60	1,10	Katılıyorum
	B2. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları üçüncü kişilerin baskısı ve etkisi nedeniyle mesleki kararlarını değiştirmezler.	53	3,79	1,06	Katılıyorum
	B3. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki kararlarında çıkar çatışmasından etkilenmezler.	53	3,32	1,27	<i>Kararsızım</i>
	B4. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları tarafsızlıklarını etkileyecek her türlü ortamdan uzak dururlar.	53	3,57	1,12	Katılıyorum
Mesleki Yeterlilik ve Özen İlgili İfadeler	C1. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları yeterince mesleki bilgi ve donanuma sahiptirler.	53	3,68	1,00	Katılıyorum
	C2. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki alandaki gelişmeleri takip etmektedirler.	53	3,62	1,08	Katılıyorum
	C3. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki çalışmalarında hata yapmamaya azami özen gösterirler.	53	4,09	0,95	Katılıyorum
	C4. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki eğitimlere titizlikle katılırlar.	53	3,42	1,06	<i>Kararsızım</i>
Gizlilik İlgili İfadeler	D1. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları öğrenmiş oldukları sırların korunması hususunda hassastırlar.	53	4,02	0,93	Katılıyorum
	D2. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları öğrenmiş oldukları sırları başkası lehine ya da aleyhine kullanmazlar.	53	4,04	0,96	Katılıyorum

	D3.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları öğrenmiş oldukları sırları kendi çıkarları için kullanmazlar.	53	4,04	0,85	Katılıyorum
	D4.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları öğrenmiş oldukları sırları mükellefle ilişkisi bittikten sonra dahi kullanmazlar.	53	4,15	0,82	Katılıyorum
Profesyonel Davranış İlgili İfadeler	E1.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları diğer meslektaşlarına karşı küçültücü göndermelerde bulunmazlar.	53	3,42	1,31	<i>Kararsızım</i>
	E2.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleğin itibarını zedeleyecek her türlü davranıştan uzak dururlar.	53	3,91	1,02	Katılıyorum
	E3.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları sundukları hizmetlerle ilgili abartılı iddialarda bulunmazlar.	53	3,57	1,14	Katılıyorum
	E4.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları kanun ve yönetmeliklere uyulması noktasında hassastırlar.	53	4,15	1,03	Katılıyorum

Tablo 6 incelendiğinde muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarının etik davranışlarına ilişkin genel algılarının olumlu yönde olduğu söylenebilir. Ancak ifadeler tek tek ele alındığında muhasebe meslek mensuplarının B3, C4 ve E1 kodlu ifadelere katılmakta kararsız kaldıkları görülmektedir.

İfadelere verilen yanıtlara ana başlıklar altında incelendiğinde ise bütün ortalamaların 3'ün üzerinde olduğu görülmektedir. O halde;

H1: Muhasebe meslek mensupları meslektaşlarının “dürüstlük” ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini belirtmektedir.

H2: Muhasebe meslek mensupları meslektaşlarının “tarafsızlık” ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini belirtmektedir.

H3: Muhasebe meslek mensupları meslektaşlarının “mesleki yeterlilik ve özen” ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini belirtmektedir.

H4: Muhasebe meslek mensupları meslektaşlarının “gizlilik” ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini belirtmektedir.

H5: Muhasebe meslek mensupları meslektaşlarının “profesyonel davranış” ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini belirtmektedir.

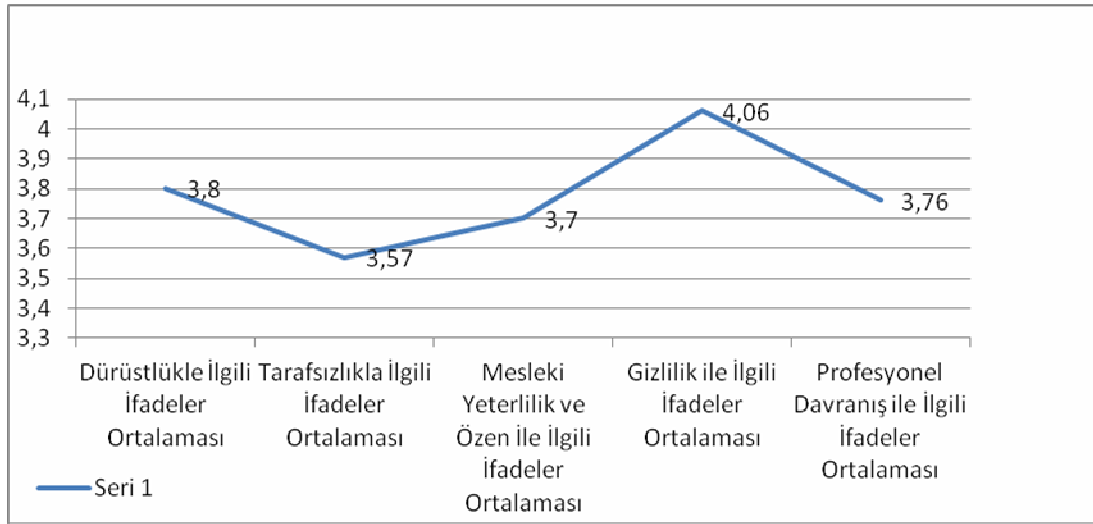
hipotezleri kabul edilmektedir.

Tablo 7: Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslektaşlarının Etik Davranışlarına İlişkin Algılarına Yönelik İfadeler (b)

İFADELER	n	Ort.	Değerlendirme
Dürüstlikle İlgili İfadeler (A1,A2,A3,A4)	53	3,80	Katılıyorum
Tarafsızlıkla İlgili İfadeler (B1,B2,B3,B4)	53	3,57	Katılıyorum
Mesleki Yeterlilik ve Özen İlgili İfadeler (C1,C2,C3,C4)	53	3,70	Katılıyorum
Gizlilik İlgili İfadeler (D1,D2,D3,D4)	53	4,06	Katılıyorum
Profesyonel Davranış İlgili İfadeler (E1,E2,E3,E4)	53	3,76	Katılıyorum
Toplam (A1, A2,A3,A4, B1,B2,B3,B4, C1,C2,C3,C4, D1,D2,D3,D4, E1,E2,E3,E4)	53	3,78	Katılıyorum

Yukarıdaki tabloda elde edilen değerler grafik aracılığıyla incelendiğinde Gizlilik ile ilgili ifadeler ortalamalarının diğer ifadelere nazaran daha yüksek bir seviyede olduğu görülmektedir. Tarafsızlıkla ilgili ifadeler ortalamasının da 3 ün üzerinde olmasına rağmen diğer ana başlıklardan daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durum her ne kadar anket sorularında doğrudan kendini gösterme de tarafsızlık ile ilgili bir takım sorunların yaşandığına ilişkin ipucu vermektedir.

Şekil 1: Muhasebe Meslek Mensuplarının, Meslektaşlarının Etik Davranışlarına İlişkin Algılarına Yönelik İfadeler

Anketin açık uçlu sorusunda ise katılımcılardan Erzincan SMMM odasına kayıtlı muhasebe meslek mensuplarının etik duyarlılıkları ile ilgili söylemek istediklerini yazmaları istenmiştir. Bu kısma yönelik verilen ifadeler şu şekildedir:

- “Muhasebe meslek elemanlarının yetişmesinde gerek lise ve lisans düzeyinde gerekse stajyerlik düzeyinde verilen eğitim öğretimlerin hem ahlaki hem de bilgi seviyesi yönünden eksiktir.”
- “Mevzuattaki değişikliklerin çok sık olması nedeniyle takibinin zorluğu ve bilgi eksikliğinden kaynaklanan profesyonel davranış ilkelerine uyumda zorluklar yaşanmaktadır.”
- “Verilen hizmetin karşılığı olan ücretlerinin tahsilâtında yaşanan sorunlar ve bunun beraberinde getirdiği etik ikilemler yaşanmaktadır.”
- “Kalifiye eleman bulunmayışından kaynaklanan etik sorunlar yaşanmaktadır.”
- “Meslek odasının üyelere yeteri kadar destek olamaması ve eğitim eksikliğinden kaynaklanan etik sorunlar yaşanmaktadır”.
- “Mükelleflerin eğitimsizliği ve etik olmayan talepler karşısında ikilem yaşanmaktadır.”
- “Haksız rekabet ve mükellef çalma faaliyetleri yaşanmaktadır.”
- “Yaptırım yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar, etik kurallara uymamanın karşılığındaki cezai yaptırımların ya uygulanmaması ya da görmezden gelinmesi nedeniyle etik sorunlarda önleyici mekanizma eksikliği yaşanmaktadır.”
- “Kurumsallaşamama ve bunun beraberinde getirdiği etik sorunlar yaşanmaktadır.”

SONUÇ

Erzincan ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının yine Erzincan ilinde faaliyet gösteren meslektaşlarının etik davranışlarına ilişkin algıları hakkında bilgi toplamayı amaçlayan bu çalışma da katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular incelendiğinde katılımcıların %94,3’ünün erkek olduğu, yine %94,3’ünün evli olduğu görülmüştür. Katılımcıların %15,1’inin 35 yaş altı olduğu ve %84,9’unun 35 yaş üstü olduğu, %92,5’inin Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavir unvanına sahip olduğu, %86,8’inin lisans ve üstü programlardan mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca %92,5 kadarının 5 yıl ve üzeri deneyime sahip olduğu, %28,3’ünün ise 25 yıl üzeri deneyime sahip olduğu görülmektedir. Hizmet verilen mükellef sayısı incelendiğinde ise yaklaşık %55’inin 40 ın altında mükellefe hizmet verdiği görülmektedir. Ankete katılanların yaklaşık %63’ünün aylık net geliri 3.500 TL ve üzerindedir. Aylık net geliri 5.000 TL ve üzeri olarak beyan eden meslek mensubu oranı ise %26,4 tür.

Erzincan ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarını nasıl algıladıklarına ilişkin sorular incelendiğinde ise; muhasebe meslek mensuplarının meslektaşlarının “dürüstlük”, “tarafsızlık”, “mesleki yeterlilik ve özen”, “gizlilik” ve “profesyonel davranış” ilkelerine bağlı olarak faaliyet gösterdiklerini ifade etmektedirler. Ancak anketin açık uçlu sorusuna verilen cevaplar dikkate alındığında ise eğitim yetersizliğinden, mevzuata dönük bilgi eksikliğinden, kalifiye eleman eksikliğinden, hizmet karşılığı hak edilen ücretin tahsil edilememesinden, meslek odasının yeteri kadar destek sağlayamamasından, mükelleflerin eğitimsizliğinden, haksız rekabetten, yaptırım yetersizliğinden ve kurumsallaşamamaktan kaynaklanan etik sorunlar yaşandığı görülmektedir.

Yaşanan bu sorunlara yönelik çözümün ise meslek öncesi ve meslek içi etik eğitimlerinin artırılması gerektiğini söylemek mümkündür. Ayrıca yaşanan etik problemlere ilişkin cezai yaptırımların caydırıcı olması gerektiği de açıktır.

KAYNAKÇA

- AMANKUY, Yusuf ve Mehmet SARIOĞLAN (2005). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Yaklaşımları Ve Balıkesir İl Merkezinde Bir Uygulama", Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:8, Sayı:14.
- BİLEN, Abdulkadir, Yunus YILMAZ (2014). "Muhasebe Mesleğinde Etik Ve Etik İlgili Çalışmalar", Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Cilt:2, Sayı:6.
- ÇİÇEK, Hüseyin, Serdar CANBAZ ve Aslı KESKİN (2013). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Bakış Açları: Kırklareli İlinde Bir Araştırma", Tekirdağ SMMM Odası Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:2.
- DAŞTAN, Abdulkadir, Yaşar BAYRAKTAR ve Uğur BELLİKLİ (2015). "Muhasebe Mesleğinde Etik İnkilap Ve Etik Karar Alma Konularında Farkındalık Oluşturma: Trabzon İlinde Bir Araştırma", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 29, Sayı: 1.
- DEMİR, Berna (2015). "Muhasebe Ve Denetim Mesleğinde Etik", Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Kasım 2015 Cilt:4 Sayı:4.
- DİNÇ, Engin ve Mehmet TUNÇER (2015). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Duyarlılıkları İle İlgili Vergi Müfettişlerinin Algılarına Yönelik Bir Araştırma", Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, Yıl:7, Sayı:14.
- EKERGİL, Vedat (2016). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik-Disiplin İlişkisi Ve Yıllar İtibariyle Disiplin Cezası Analizi: 1993-2015", Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl:8, Sayı:22.
- GÜNEY, Aysel (2016). "Muhasebe Mesleğinde Etik İlgili Düzenlemelerin Muhasebe Eğitimi Üzerindeki Etkileri", Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt:5 Sayı:1.
- GÜNEY, Selami ve Orhan ÇINAR (2012). "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin (SMMM) Etik Algıları: Erzurum Örneği", Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 26, Sayı: 2.
- KISAKÜREK, M. Mustafa ve Nesrin ALPAN (2010). "Muhasebe Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama", Mufad Journal, Sayı 47.
- KIZIL, Cevdet, Vedat AKMAN, Sultan ARAS ve Naim Onur ERZİN (2015). "Yalova İlinde İkamet Eden Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Etik Algısı", Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 8 (1) .
- KUTLU, Hüseyin Ali (2008). "Muhasebe Meslek Mensupları Ve Çalışanlarının Etik İnkilapları: Kars Ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma", Ankara Üniversitesi, SBF Dergisi, 63-2.
- SAKARYA, Şakir ve Suat KARA (2010). "Türkiye'de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Düzenlemeler ve Meslek Mensupları Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması", KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 12 (18).
- YAZICIOĞLU, Yahşi ve Samiye ERDOĞAN (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Detay Yayıncılık, Ankara.
- YILDIZ, Gülsevil (2010). "Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği Ve Kayseri İl Merkezinde Bir Uygulama", Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı: 36.
- YÜCEL, Recep ve Cihat KARTAL (2014). "Muhasebecilerin Mesleki Uygulamalarındaki Etik Algılarına İlişkin Bir Araştırma", Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 4 Sayı: 2.

Elektronik Kaynaklar

<http://www.tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 03/08/2016).

<http://www.ekonomianaliz.com/guvenilirlik-analizi-reliability-analysis/> (Erişim Tarihi: 03/08/2016).

Ek 1:**Muhasebe Meslek Mensuplarının, Meslektaşlarının Etik Davranışlarına İlişkin Algılarına Yönelik Bir Araştırma***

Sayın Muhasebe Meslek Mensubu,

Bu anket formu "Muhasebe Meslek Mensuplarının, Meslektaşlarının Etik Davranışlarına İlişkin Algılarına Yönelik Bir Araştırma" adlı araştırma kapsamında muhasebe meslek mensuplarının Erzincan ilinde faaliyet gösteren meslektaşlarının etik davranışlarına ilişkin algıları hakkında bilgi toplamayı amaçlamaktadır.

Araştırma sırasında sizden alınan bilgiler araştırmacıda saklı kalacak ve toplanan veriler yalnızca bilimsel amaçla kullanılacaktır. Ankette bulunan sorulara vereceğiniz yanıtların doğruluğu, araştırmanın niteliği açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle, ankette bulunan sorulara samimiyetle yanıt vermenizi rica eder, işbirliğiniz için şimdiden çok teşekkür ederiz.

Araştırmacılar:**Öğr. Gör. Dr. Cengiz GÜNEY**

Kocaeli Üniversitesi

Gazanfer Bilge Meslek Yüksekokulu

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü

Mehmet Suat BİÇER

Erzincan Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

Cinsiyetiniz Nedir?	Yaşınız Nedir?	Eğitim Durumunuz Nedir?	Unvanınız Nedir?
Bay	18-25	Ortaöğretim Mezunu	SM
Bayan	25-35	Lise Mezunu	SMMM
	35-45	Ön Lisans Mezunu	
Medeni Haliniz Nedir?	45-55	Lisans Mezunu	
Evli	55-65	Yüksek Lisans Mezunu	
Bekar	65 üzeri	Doktora Mezunu	

Meslekteki Deneyim Yılıınız Nedir? (Yıl)	Muhasebe Hizmeti Verdiğiniz Mükellef Sayınız Nedir? (Adet)	Aylık Net Geliriniz Nedir? (TL)				
0-5	0-20	0-1300				
5-10	20-40	1300-1500				
10-15	40-60	1500-200				
15-20	60-80	2000-2500				
20-25	80-100	2500-3000				
25 üzeri	100 üzeri	3000-3500				
		3500-4000				
		4000-4500				
		4500-5000				
		5000 üzeri				
MESLEKİ ETİK ALGISI İLE İLGİLİ İFADELER		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
A1. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki ilişkilerinde güvenilirlerdir.						
A2. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki ilişkilerinde adildirler						
A3. Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki ilişkilerinde açık sözlüdürler.						

* Bu anket formu Engin DİNÇ ve Mehmet TUNÇER (2015) , "Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Duyarlılıkları İle İlgili Vergi Müfettişlerinin Algılarına Yönelik Bir Araştırma", Uluslar arası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, Yıl:7, Sayı:14. isimli çalışmada yer alan sorulardan faydalanılarak oluşturulmuştur.

A4.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki ilişkilerinde yanlış beyanda bulunmazlar.					
B1.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki ilişkilerinde yanlış davranmazlar.					
B2.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları üçüncü kişilerin baskısı ve etkisi nedeniyle mesleki kararlarını değıştirmezzler.					
B3.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki kararlarında çıkar çatışmasından etkilenmezler.					
B4.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları tarafsızlıklarını etkileyecek her türlü ortamdan uzak dururlar.					

MESLEKİ ETİK ALGISI İLE İLGİLİ İFADELER	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
C1.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları yeterince mesleki bilgi ve donanımına sahiptirler.					
C2.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki alandaki gelişmeleri takip etmektedirler.					
C3.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki çalışmalarında hata yapmamaya azami özen gösterirler.					
C4.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleki eğitimlere titizlikle katılırlar.					
D1.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları öğrenmiş oldukları sırların korunması hususunda hassastırlar.					
D2.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları öğrenmiş oldukları sırları başkası lehine ya da aleyhine kullanmazlar.					
D3.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları öğrenmiş oldukları sırları kendi çıkarları için kullanmazlar.					
D4.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları öğrenmiş oldukları sırları mükellefle ilişkisi bittikten sonra dahi kullanmazlar.					
E1.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları diğer meslektaşlarına karşı küçültücü göndermelerde bulunmazlar.					
E2.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları mesleğin itibarını zedeleyecek her türlü davranıştan uzak dururlar.					
E3.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları sundukları hizmetlerle ilgili abartılı iddialarda bulunmazlar.					
E4.Erzincan SMMM Odasına üye olarak faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları kanun ve yönetmeliklere uyulması noktasında hassastırlar.					
Erzincan SMMM Odasına kayıtlı muhasebe meslek mensuplarının etik duyarlılıkları ile ilgili söylemek istediğiniz bilgileri aşağıdaki boş alana yazınız:					